מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- לתאר את מעמד היהודים באירופה לפני האמנציפציה ואת האוטונומיה הקהילתית
- להסביר את הקשר בין רעיונות הנאורות והמהפכה הצרפתית למתן שוויון זכויות ליהודים
- לנתח את המתח בין זכויות לפרט לבין זהות קהילתית-לאומית ולהעריך סיכוי וסיכון

גרסת עולים חדשים – מילון מילים בראש הדף, משפטים קצרים ושפה פשוטה. אפשר לאפשר מילון אישי ועבודה בזוגות.

חלק א' – הבנה בסיסית

1. ב – צרפת
2. ב – על האוטונומיה הקהילתית
3. ג – שנאת יהודים המבוססת על גזע ולאום ולא רק דת
4. ב – נפוליאון בונפרטה
5. ב – 1790
6. ב – הגבלות במסחר ובמגורים לעשר שנים

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. לא נכון – הספרדים קיבלו ב-1790 וכלל יהודי צרפת ב-1791
2. נכון – היה לה בית דין, מיסים, צדקה וחינוך משלה
3. לא נכון – הוא דרש בדיקת נאמנות והטיל הגבלות בצו המחפיר
4. לא נכון – התפתחה אנטישמיות מודרנית מבוססת גזע ולאום
5. נכון – מצבם הכלכלי והתרבותי היה שונה ומוכר יותר

חלק ג' – השלימו את המשפט

1. אמנציפציה
2. אוטונומיה
3. 1789
4. נפוליאון
5. קלרמון-טונר
6. מחפיר

חלק ד' – התאימו מושג להסבר

- 1 – ה (שוויון זכויות אזרחי ופוליטי מלא)
- 2 – ד (שלטון עצמי של הקהילה היהודית)
- 3 – ב (היטמעות בחברה הסובבת עד ויתור על הזהות)
- 4 – א (הגבלות על היהודים שהטיל נפוליאון ב-1808)
- 5 – ג (שנאת יהודים המבוססת על גזע ולאום)

חלק ה' – סדרו לפי סדר כרונולוגי

1. פרוץ המהפכה הצרפתית והצהרת זכויות האדם והאזרח
2. שוויון זכויות ליהודים הספרדים בבורדו ואביניון
3. שוויון זכויות לכלל יהודי צרפת כולל אלזס-לורן
4. נפוליאון מכנס את הסנהדרין
5. פרסום הצו המחפיר

חלק ו' – כתיבה והבעת דעה

1. אמנציפציה היא שוויון זכויות מלא; השפעות: ירידה בכוח הקהילה וסמכותה, עליית סיכון להתבוללות ולאנטישמיות מודרנית, לצד הזדמנויות להשכלה ולשילוב בחברה
2. יהודים כאומה - קבוצה עם מוסדות ומשפט נפרד; כבני אדם - פרטים שווים לכל אזרח. תמורת הזכויות נדרש ויתור על האוטונומיה הקהילתית ועל בתי הדין הנפרדים
3. שיקול בעד: שוויון זכויות פתח הזדמנויות השכלה ומקצועות; שיקול נגד: פגיעה בזהות הקהילתית ובאוטונומיה; מסקנה אישית מנומקת

כרטיס יציאה – מה לחפש

- ויתור על האוטונומיה הקהילתית ועל בתי הדין והמוסדות הנפרדים
- סיכון אפשרי: התבוללות או חשיפה לאנטישמיות מודרנית
- ירידה בכוחה ובסמכותה של הקהילה היהודית המאורגנת

טיפים להפעלה:

- אפשר לפתוח עם דיון קצר על 'כרטיס התושב' כדי להמחיש את המצב לפני האמנציפציה
- בחלק הפתוח כדאי לעודד תלמידים להביא דוגמה קונקרטית לכל צד של סיכוי וסיכון
- לגרסת ההנגשה ניתן לדלג על הפריטים המסומנים ולהתמקד בעובדות הבסיסיות

דף תרגול: מגטו לאזרחות - האמנציפציה בצרפת

דף התלמיד/ה **עולים חדשים**

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

פעם ליהודים היו פחות זכויות וחיו בנפרד מהחברה. במהפכה הצרפתית קיבלו היהודים שוויון זכויות, אבל היה להם מחיר. בדף הזה נלמד על זה.

📖 מילון קטן:

אמנציפציה	מתן שוויון זכויות אזרחי ופוליטי מלא ליהודים בחוק המדינה
אוטונומיה קהילתית	שלטון עצמי של הקהילה היהודית - מיסים, בתי דין, צדקה וחינוך
חברת מעמדות	חברה שבה המעמד נקבע לפי לידה, והיהודים היו מחוצה לה ובמעמד נחות
אספת הנכבדים והסנהדרין	גופים יהודיים שכינס נפוליאון לבדיקת נאמנות היהודים למדינה
הצו המחפיר	צו של נפוליאון משנת 1808 שהטיל הגבלות על היהודים לעשר שנים
התבוללות	היטמעות בחברה הסובבת עד ויתור על הזהות היהודית
אנטישמיות מודרנית	שנאת יהודים המבוססת על טענות גזעניות ולאומיות ולא על דת

1 חלק א' – הבנה בסיסית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. איזו מדינה נתנה ליהודים שוויון זכויות ראשונה?

א) אנגליה ב) צרפת ג) רוסיה ד) גרמניה

2. מה היהודים היו צריכים לוותר עליו תמורת זכויות?

א) על שמירת השבת ב) על האוטונומיה הקהילתית ג) על לימוד תורה ד) על השפה העברית

3. מהי שנאת יהודים מהסוג החדש?

א) אהבת זרים ב) חוק שמעניק זכויות ליהודים ג) שנאת יהודים המבוססת על גזע ולאום ולא רק דת

ד) איסור על מגורים בערים

4. מי כינס את הישיבות עם היהודים?

א) הרוזן קלרמון-טונר ב) נפוליאון בונפרטה ג) לואי ה-16 ד) רובספייר

5. מתי קיבלו היהודים הספרדים זכויות?

א) 1789 ב) 1790 ג) 1791 ד) 1808

6. מה קבע הצו המחפיר של נפוליאון?

א) ביטול כל הזכויות שניתנו ב) הגבלות במסחר ובמגורים לעשר שנים ג) מתן אזרחות מיידית לכולם

ד) פתיחת בתי ספר יהודיים

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	כל יהודי צרפת קיבלו שוויון זכויות באותה שנה	☐	☐
2	הקהילה היהודית בימי הביניים ניהלה את ענייניה בעצמה	☐	☐
3	נפוליאון העניק ליהודים זכויות בלי לדרוש מהם דבר	☐	☐
4	לאחר האמנציפציה נעלמה שנאת היהודים בצרפת	☐	☐
5	יהודי בורדו קיבלו זכויות לפני יהודי אלזס-לורן	☐	☐

3 חלק ג' – השלימו את המשפט

השלימו את המילה החסרה.

1. מתן שוויון זכויות אזרחי ופוליטי מלא ליהודים נקרא _____

2. שלטון עצמי של הקהילה היהודית נקרא _____ קהילתית

3. הצהרת זכויות האדם והאזרח פורסמה בעקבות המהפכה הצרפתית בשנת _____

4. הקיסר שכינס את הסנהדרין היה _____

5. הרוזן _____ נאם באספה הלאומית בתמיכה בזכויות ליהודים כפרטים

6. הצו משנת 1808 שהטיל הגבלות על היהודים נקרא הצו ה_____

4 חלק ד' – התאימו מושג להסבר

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. אמנציפציה	___	**א.** הגבלות על היהודים שהטיל נפוליאון ב-1808
2. אוטונומיה קהילתית	___	**ב.** היטמעות בחברה הסובבת עד ויתור על הזהות
3. התבוללות	___	**ג.** שנאת יהודים המבוססת על גזע ולאום
4. הצו המחפיר	___	**ד.** שלטון עצמי של הקהילה היהודית
5. אנטישמיות מודרנית	___	**ה.** שוויון זכויות אזרחי ופוליטי מלא

5 חלק ה' – סדרו לפי סדר כרונולוגי

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	שוויון זכויות לכלל יהודי צרפת כולל אלזס-לורן
☐	פרסום הצו המחפיר
☐	נפוליאון מכנס את הסנהדרין

☐	פרוץ המהפכה הצרפתית והצהרת זכויות האדם והאזרח
☐	שוויון זכויות ליהודים הספרדים בבורדו ואביניון

6 חלק ו' – כתיבה והבעת דעה

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. הסבירו מהי אמנציפציה, והציגו שתי השפעות שלה על הקהילה היהודית בצרפת

2. בנאום קלרמון-טונר נאמר שליהודים כאומה אין לתת דבר אך כבני אדם יש לתת הכול. הסבירו את ההבדל בין שני המושגים והציגו מה נדרש מהיהודים תמורת הזכויות

3. האם לדעתכם המחיר שנדרש מהיהודים תמורת השוויון היה מוצדק? הציגו שני שיקולים מנוגדים והכריעו

כרטיס יציאה

מה היה התנאי שהציבה צרפת ליהודים תמורת שוויון הזכויות?

ציינו סיכון אחד שהאמנציפציה יצרה ליהודי הפרט

ציינו השפעה אחת של האמנציפציה על כוחה של הקהילה היהודית

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀